

OECD Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu, Haziran 2023

OECD Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu, Haziran 2023

Özet

Küresel ekonomi toparlanmakta olsa da güçlü ve sürdürülebilir büyümeye ulaşmak için önünde uzun bir yol vardır. Her ne kadar küresel GSYH büyümesi, 2022 yılı boyunca önemli ölçüde yavaşlasa da olumsuz faktörlerin birçoğu artık gevşemektedir. Düşen enerji fiyatları ve manşet enflasyon, hafifleyen arz darboğazları ve Çin ekonomisinin yeniden açılması, güçlü istihdam ve nispeten dirençli hane halkı finansmanı ile birleştiğinde, öngörülen toparlanmaya katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, toparlanmanın geçmiş standartlara göre zayıf olması beklenmektedir. Küresel büyümenin 2023'te %2,7 olacağı, 2024'te ise mütevazı bir artışla %2,9'a yükseleceği öngörülmekte olup her ikisi de COVID-19 pandemisinden önceki on yıldaki ortalama büyüme oranının oldukça altındadır.

Politika yapıcılarının daha güçlü ve sürdürülebilir bir büyüme sağlamak için makroekonomik ve yapısal politikalar konusunda kararlı bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Ancak, çekirdek enflasyonun ısrarcı olmaya devam etmesi, borç seviyelerinin çok yüksek, potansiyel üretimin ise çok düşük olması politika yapıcıları zor duruma sokmaktadır.

Para politikası yapıcılarının zorlu bir yolda ilerlemesi gerekmektedir. Manşet enflasyonun enerji fiyatlarındaki düşüş sayesinde gerilemesine rağmen, çekirdek enflasyon inatçı bir şekilde yüksek seyretmeye devam etmektedir. Merkez bankalarının, altta yatan enflasyonist baskıların azaldığına dair net işaretler ortaya çıkana kadar kısıtlayıcı para politikalarını sürdürmeleri gerekmektedir. İnatçı bir şekilde yüksek seyreden çekirdek enflasyonla boğuşan bazı ekonomilerde ilave faiz artışları gerekebilir. Ancak uzun bir düşük faiz döneminin ardından para politikasının hızlı ve küresel olarak senkronize bir şekilde sıkılaştırılmasının net etkisine ilişkin belirsizlikler göz önünde bulundurulduğunda, dikkatli olunması gerekmektedir. Sıkılaştırma halihazırda finansal piyasalarda bazı kırılma noktaları ortaya çıkarmıştır. Finansal piyasalarda daha fazla stresin ortaya çıkması halinde, merkez bankalarının likiditeyi artırmak ve bulaşma risklerini en aza indirmek için mali politika araçlarını kullanması önerilmektedir. Bu dönemde, fiyat istikrarı ve finansal istikrar politikaları arasındaki potansiyel çatışma konusunda kafa karışıklığını önlemek için açık iletişim çok önemli olacaktır.

Maliye politikası yapımcılarının önündeki seçenekler daha net olmakla birlikte doğrudan yeniden dağıtıcı etkileri olan politika tercihlerinin doğasında var olan siyasi hassasiyet göz önüne alındığında uygulanması daha kolay değildir. Maliye politikası, COVID-19 salgını ve Rusya'nın Ukrayna'daki savaşı gibi şoklar karşısında küresel ekonominin desteklenmesinde hayati bir rol oynamıştır. Ancak sonrasında, çoğu ülke daha yüksek bütçe açıkları ve daha yüksek kamu borçlarıyla boğuşmaya başlamıştır. Borç ödeme yükü artmakta ve yaşanan nüfus ile iklim geçişiyle ilgili harcama baskıları artmaktadır.

Toparlanma başladıkça mali destek azaltılmalı ve daha hedefli hale getirilmelidir. Enerji fiyatları düştükçe enerji fiyat desteği geri çekilmelidir. Mevcut sosyal koruma sistemleri tarafından yeterince kapsanmayan savunmasız hane halkları, halen yüksek olan gıda ve enerji fiyatlarının özellikle en dezavantajlı kesime yük getirmesi nedeniyle desteğe ihtiyaç duymaya devam edecektir. Sınırlı kaynaklar yüksek öncelikli olarak dezavantajlı gruplar ile yeşil dönüşümü destekleyen ve işgücü arzı ve becerilerini geliştiren verimlilik artırıcı yatırımlara yönlendirilmelidir. Mali desteğin kademeli olarak kaldırılması, para politikası üzerindeki yükün azaltılması, gelecekteki krizlere karşı direncin artırılması ve daha uzun vadeli zorluklara hazırlanılmasına yardımcı olacaktır.

Yükselen piyasa ekonomileri sıkı küresel finansal koşullardan kaynaklanan; daha yüksek borç ödeme maliyetleri, sermaye çıkışları ve yabancı kreditorlerin kredi kullanılabilirliğinin azalması gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Ayrıca, artan jeopolitik gerilimler ve tedarik zinciri güvenliğine ilişkin endişeler, birçok ülkeyi ticaret ve yatırım kısıtlamaları uygulamaya sevk etmiştir. Giderek artan kısıtlayıcı ticaret politikaları, küresel ticaretten elde edilen kazanımları azaltma ve düşük gelirli ülkelerin kalkınma beklentilerine zarar verme riski taşımaktadır.

Yalnızca iddialı yapısal politika reformları, uzun vadeli ekonomik büyümeyi ve dünya genelinde insanların yaşam kalitesini sürdürülebilir bir şekilde artırabilir. İşgücü ve üretim piyasalarının canlandırılması; sınır ötesi ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, rekabetin teşvik edilmesi, rekabet politikalarının dijital çağa uyarlanması ve beceri gelişiminin artırılması yapısal reform gündeminin temel unsurlarıdır.

İnsanların beceri ile yeteneklerinden ve teknolojik dönüşümün sürekli artan fırsatlarından en iyi şekilde yararlanabilmek için beşerî, maddi ve maddi olmayan sermayeye özel ve kamu yatırımları yapılması gerekmektedir. Eğitim ve becerilere yapılan yatırım, insanların geleceğin ekonomisinde gelişebilmeleri ve artan üretkenliğin faydalarından yararlanabilmeleri için kritik öneme sahiptir.

Politika yapımcıların, küresel ekonomiye yönelik bir dizi olumsuz şokun etkisini gidermeleri ve bunu yaparken karmaşık bir dizi zorluğa göğüs germeleri gerekmektedir. Enflasyonu düşürmek ve büyümeyi aşırı derecede düşürmeden mali tamponları yeniden inşa etmek için para ve maliye politikalarının kalibre edilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir yüksek büyüme oranlarının yakalanması için hızlı teknolojik ilerlemeler, demografik değişimler ve iklim geçişinin getirdiği fırsatlardan yararlanılmasını sağlayacak cesur ve ileri görüşlü yapısal politika reformlarına ihtiyaç duyulacaktır.

Türkiye'deki Gelişmeler

Zayıflayan ihracat nedeniyle ekonomik büyümenin 2023 yılında %3,6'ya gerilemesi beklenirken, iç talep büyümenin ana itici gücü olmaya devam edecektir. Bu yılın başında meydana gelen yıkıcı deprem, Türkiye'nin güneyinde geniş çaplı hasara yol açmıştır. Ancak, yeniden yapılanmanın sağlayacağı hareketliliğin, ekonomik faaliyetlerdeki aksamadan kaynaklanan olumsuz etkiyi büyük ölçüde telafi etmesi beklenmektedir. İşsizlik oranının %10'a yakın seyretmesi beklenmektedir. Finansal koşullar, 2023 ve 2024 yıllarında enflasyonun %40'ın üzerinde kalmasına sebep olacak ve nominal ücretler de hızla artacaktır.

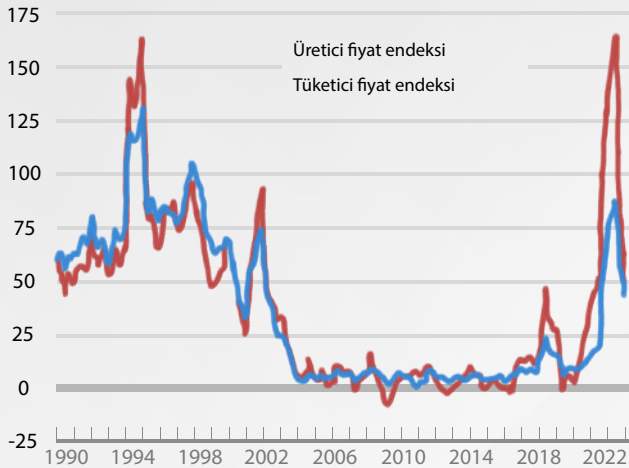
Depremi ardından, para ve maliye politikası ekonomiyi desteklemeye devam edecektir. Ancak, enflasyon beklentilerinin düzenlenmesi zor olmaya devam etmektedir. Bu amaçla, para politikası sıkılaştırılmalı, politika faizi artışları dikkatli bir şekilde planlanmalı ve tüm bu adımlar gelecekteki hamleleri de içeren net bir iletişim eşliğinde yapılmalıdır. Düzenleyici çerçeveyi iyileştirecek ve iş dünyası için kurallara dayalı, eşit şartlarda oyun alanı sağlayacak yapısal reformlar ekonomik dayanıklılığı daha da güçlendirecektir.

Depremlerin ardından yeniden inşa çalışmaları halihazırda devam etmektedir. 2023'ün başında iki büyük deprem ve çok sayıda artçı sarsıntı Türkiye'nin güney bölgesini vurmuştur. 50 binden fazla insan hayatını kaybetmiş ve 3 milyondan fazla insan yerinden edilmiştir. Binalar, altyapı ve üretim kapasiteleri önemli derecede hasar görmüştür. Perakende satışlar, ciro endeksleri ve sanayi üretimi Şubat ayında keskin bir düşüş göstermiştir. Ancak göstergeler, yeniden inşa çalışmalarının hız kazanması ve depremden etkilenen bölgedeki ticaret ve sanayi üretiminin kısmen eski haline dönmesi nedeniyle faaliyetlerde hızlı bir toparlanmaya işaret etmektedir.

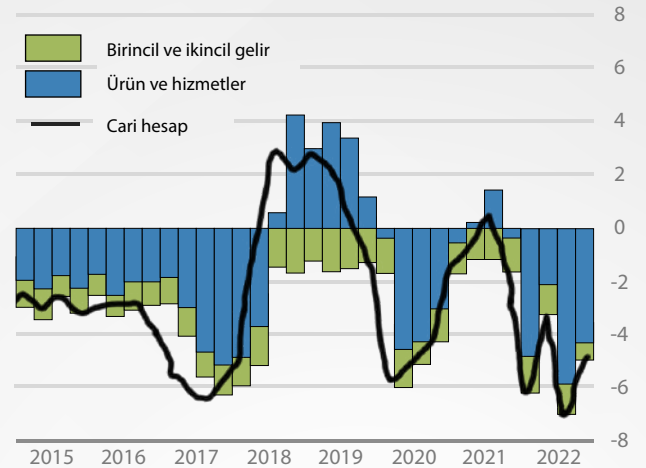
Enflasyon, özellikle baz etkileri nedeniyle düşmüş olmakla birlikte yüksek seyretmeye devam etmektedir. Enflasyon beklentileri halen %5'lik enflasyon hedefinin üzerindedir. Bununla birlikte, enerji fiyatları son aylarda bir miktar düşmüştür. Dış dengesizlikler artmış ve cari işlemler açığı 2022 yılı sonunda GSYH'nin %5,3'üne ulaşmıştır.

Türkiye:Enflasyon ve faaliyet göstergeleri

Fiyat değişimi, %

GSYH %'si

Türkiye: Talep, üretim ve fiyatlar

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Türkiye						
Güncel fiyatlar Milyar TL						
Yüzdesele değişimler, hacim (2009 fiyatları)						
Piyasa fiyatlarıyla GSYİH	4 311.7	1.9	11.4	5.6	3.6	3.7
Özel tüketim	2 456.3	3.0	15.7	19.3	9.1	2.5
Kamu harcamaları	665.5	2.5	2.7	5.3	6.7	6.1
Gayri safi sabit sermaye oluşumu	1 117.1	7.4	7.4	2.8	8.2	6.7
Nihai yurt içi talep	4 238.8	4.1	11.3	12.4	8.8	4.3
Stok oluşturma	-29.1	3.6	-6.2	-6.2	-0.3	0.0
Toplam yurt içi talep	4 209.7	8.4	4.1	5.1	8.1	4.1
Mal ve hizmet ihracatı	1 402.5	-14.4	24.9	9.1	0.3	4.2
Mal ve hizmet ithalatı	1 300.5	6.7	2.4	7.9	11.9	5.6
Net ihracatı	102.0	-6.7	6.4	0.4	-5.0	-0.7
GSYİH deflatörü	-	14.9	29.0	96.1	66.5	47.0
Potansiyel GSYİH, hacim	-	4.1	4.3	4.0	3.8	3.8
Tüketici fiyat endeksi	-	12.3	19.6	72.3	44.8	40.8
Çekirdek enflasyon endeksi	-	11.2	18.3	57.3	46.3	41.2
İşsizlik oranı (iş gücünün %'si)	-	13.1	12.0	10.5	10.0	9.9
Cari hesap dengesi (GSYİH'nin %'si)	-	-4.5	-0.9	-5.4	-4.7	-3.3

1. Reel GSYİ'deki değişikliklere katkılar, ilk sütundaki gerçek miktar.

2. Yıllık ortalamakara göre

3. Gıda ve enerji hariç tüketici fiyat endeksi.

Kaynak: OECD Economic Outlook 113 veritabanı.

Dünyada enerji fiyatlarındaki dalgalanma, enerji arzında dışa bağımlılıktan kaynaklanan risklerin altını çizmiştir. Türkiye doğal gazın %99'unu ve petrolü %93'ünü ithal etmektedir. Yakın zamanda Sakarya sahasında doğal gaz üretimine başlanması bu riskleri bir miktar azaltacaktır; tahminler 2023 yılı sonunda yerli gaz üretiminin iç tüketimin %7'sini karşılayacağını göstermektedir. 2022 yılında yetkililer, enerji üzerindeki vergi indirimleri ve bazı elektrik ücretlerinin kaldırılması gibi önlemler de dahil olmak üzere, hane halkını enerji fiyat enflasyonundan koruyan çeşitli önlemler uygulamıştır. Bu önlemlerin projeksiyon dönemi boyunca yürürlükte kalması beklenmektedir.

Para ve maliye politikası destekleyici olmaya devam edecektir. Hükümet, afetten etkilenen işletmeleri desteklemek üzere ücret ve fatura ödemeleri için sübvansiyonlar da dahil olmak üzere bir dizi tedbir açıklamıştır. Altyapının restorasyonu için kaynak tahsisini denetleyecek yeni bir kurum olarak Afet Yeniden İmar Fonu kurulmaktadır. AB ve diğer uluslararası donörler, insani yardım ve yeniden yapılanma için 7,5 Milyar ABD Doları (2023 GSYH'sinin %0,6'sı) taahhüt etmiştir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, depremin ekonomik etkilerini hafifletmek amacıyla ana faiz oranını %9'dan %8,5'e düşürmüştür. Ayrıca, depremin vurduğu bölgeye kredi verilmesini teşvik etmek amacıyla bankaların rezerv tutma yükümlülüklerine bazı muafiyetler getirmiştir. Merkez Bankası'nın projeksiyon dönemi boyunca politika faizini %8,5 seviyesinde tutması beklenmektedir.

Büyüme güçlü kalmaya devam etse de önemli riskler bulunmaktadır. Depremin olumsuz etkisine rağmen, yeniden yapılanma çabaları ve mali destek, üretim ve tedarik zincirindeki aksamalar üzerindeki olumsuz etkiyi büyük ölçüde telafi edeceğinden, ekonominin 2023 yılında %3,6 oranında büyümesi beklenmektedir. Kamu transferleri ve kamu yatırımlarına ek olarak, firmalar ve hane halkları hasarlı ekipman ve binaları onardıkça veya değiştirdikçe iş ve konut yatırımları artacaktır. Özel tüketim, asgari ücret artışı ve mali destek ile desteklenecektir. İhracat büyümesi 2023 yılında yavaşlayacak, ancak 2024 yılında küresel talebin güçlenmesiyle ivme kazanacaktır. Enflasyon, genişlemeci para politikası ve yüksek ücret artışı nedeniyle 2023 boyunca yüksek kalacaktır. Riskler aşağı yönlüdür. Büyük dış finansman ihtiyacı ve hızla azalan rezerv tamponları, ekonomiyi türbülans ve ters rüzgarlara karşı oldukça kırılgan hale getirmektedir.

Makroekonomik ve yapısal politikalarda reforma ihtiyaç vardır. Hükümetin, depremden etkilenenlere ve artan yaşam maliyetlerinden muzdarip olan düşük gelirli hanelere gerekli desteği sağlamaya devam etmesi önerilmektedir. Bu destek gereklidir ancak geçici olmalı ve maliyetleri yönetilebilir seviyede tutmak için en kırılgan kesimi hedeflemelidir. Aynı zamanda, daha dengeli ve sürdürülebilir büyüme, daha şeffaf ve sağlam bir makroekonomik politika çerçevesi gerektirmektedir. Enflasyon beklentilerinin sabitlenmesi kilit bir zorluktur. Para politikası, dikkatli bir şekilde planlanmış politika faizi artışları ve gelecekteki hamleler hakkında bilgi veren net ve şeffaf iletişim eşliğinde sıkılaştırılmalıdır. Merkez Bankası'nın bağımsızlığına olan güvenin, Banka'nın yönetim kurulundaki devir hızının azaltılması gibi adımlar da dâhil olmak üzere bir dizi önlemlerle artırılması gerekmektedir.

İzin, ruhsat veya imtiyazların alınmasına ilişkin karmaşık ve külfetli idari prosedürler, ilgili rekabet politikası ve ticari düzenlemelerden kaynaklanan yapısal zayıflıklar, kayıtlı işletmelerin kurulmasını engellemektedir. Daha çok ve daha kaliteli işlerin yaratılmasını desteklemek için işgücü piyasası düzenlemelerinin de daha fazla iyileştirilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak, en kırılgan grupları hedef alan iyi tasarlanmış işe alım sübvansiyonları da dahil olmak üzere işgücü arzını artırmaya yönelik politikaların devamı gerekmektedir. Kaliteli erken çocukluk eğitimi ve çocuk bakım hizmetlerinin artırılması ve yaygınlaştırılması, kadınların işgücü piyasasına erişiminin iyileştirilmesine yardımcı olabilecektir.